

SEĆANJA NA LEĐ

Deo
drugi

PRIPOVEST IZ MALAŠKE KNJIGE PALIH

STIVEN
ERIKSON

Preveo
Dejan Kuprešanin

■ Laguna ■

Naslov originala

Steven Erikson

MEMORIES OF ICE

A Tale of the Malazan Book of the Fallen

Copyright © Steven Erikson 2001.

First published as *Memories of Ice* by Transworld Publishers.

The right of Steven Erikson to be identified as the author of this work has been asserted. All rights reserved.

Mape: Nil Gouver

Ilustracije korica: Tod Lokvud

Translation copyright © 2013 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Posvećeno R. S. Lundinu

Sadržaj

Mape	vii
	viii–ix
Treća knjiga – Kapustan	1
Četvrta knjiga – Sećanja na led	359
Epilog	665
Glosar	671
Zahvalnice	679
O autoru	681

Treća knjiga

Kapustan

Poslednji Smrtni mač Fenerovog Reda bio je Fanald od Kon Vora, koji je poginuo tokom Okivanja. Poslednji jurišnik pod Veprovim ogrtačem bio je Ipšank Korelrijski, koji je nestao tokom Poslednjeg leta Manaska po Stratemskim lednicima. Još jedan je iščekivao to zvanje, ali on beše izbačen iz hrama pre nego što je zvanje prešlo na njega, i njegovo je ime izbrisano iz svih spisa. Zna se jedino da je bio iz Unte; da je život počeo kao secikesa po prljavim gradskim ulicama i da se njegovo izbacivanje iz hrama odlikovalo jedinstvenom kaznom Fenerovog Zakonika...

Žitija hramovnika
Birin Tund

Četnaesto poglavlje

Ako ikako možete, prijatelji dragi, nemojte proživeti opsadu.

Ubilast (Beznogi)

U gostionici na jugoistočnom uglu stare Daruske ulice nije bilo više od petoro-šestoro gostiju, mahom posetilaca grada, koji sad, poput Mrđe, nisu imali kud. Panionska vojska što je okružila zidine Kapustana nije ništa učinila već čitavih pet dana. Bilo je oblaka prašine s druge strane grebena prema severu, kako je kapetan čuo, koji predstavljaju nekakve... poruke. Ali to je bilo pre više dana i ništa ne bi otad.

Niko nije znao na šta čeka septarh Kulpat, a mnogo je bilo pretpostavki. Viđeno je još dereglija koje su prevozile teneskarurije preko reke, pa je na kraju izgledalo kao da se pola carstva pridružilo seljačkoj vojsci. „S tolikim brojem“, reče neko pre jednog zvona, „jedva će se naći po zalogaj kapanskog mesa za sve njih tamo.“ Mrđa je maltene bio jedini kome je ovo bilo smešno.

Sedeo je za stolom do ulaza, leđima naslonjen o grubo ožbukani drveni ragastov, s tim što su mu vrata bila zdesna, a glavna prostorija niske tavanice pred njime. Miš se probijao zemljanim podom ispod stolova, trčeći iz senke u senku, migoljeći se između cipela ili čizama ili šta god da nosi mušterija gostionice na njegovom putu. Mrđa je, nisko spuštenih kapaka, pratio njegov napredak. Još je bilo podosta hrane da se nađe u kuhinji – ili mu je barem tako poručivao njuh. To blago neće dugo potrajati ako se opsada oduži, što je Mrđa vrlo dobro znao.

Njegov pogled odluta gore, ka glavnoj krovnoj gredi umrljanoj od dima, koja se prostirala celom dužinom prostorije, te onde spazi usnulu mačku – prepoznao ju je po šapicama, koje su joj visile s poprečne grede. Mačak samo u snovima lovi, barem zasad.

Miš je dosegao podnožje šanka, te se, prateći ivicu, odgegao do kuhinje.

Mrđa uze još jedan gutljaj razvodnjenog vina – više vode no vina nakon skoro nedelju dana u omči Panionaca. Bilo je još šestorica gostiju, svi su sami sedeli za stolovima ili stajali naslonjeni na šank. S vremena na vreme bi razmenili pokoju reč, nekoliko uzgrednih komentara, nakon kojih bi obično usledilo tek prigušeno gundanje.

U toku proteklog dana i noći gostionicu su posećivala dva tipa ljudi – barem je tako Mrđa to shvatio. Ovi trenutno pred njim takoreći žive u zajedničkoj prostoriji, sipkajući svoja vina i piva. Svi su bili stranci u Kapustanu i naočigled bez prijatelja, te su, bez obzira na to, stvorili izvesno društvo koje se isticalo zavidnom sposobnošću da zajedno provede mnogo vremena ama baš ništa ne radeći. U sumrak će drugi tip ljudi početi da se okuplja – ti su glasni i bučni, dovlače s ulice kurve i po stolovima prosipaju novac, ne mareći za sutra. Njihova živost se rađa iz očaja, kao svojevrсно izrugivanje Kukulji. *Tvoji smo, kopile jedno*, kao da su govorili. *Ali ne pre zore!*

Poput penušavog mora među stenama, oni talasaju između nepomičnih, nezainteresovanih usamljenih malorekih gostiju.

More i stene. More slavi unoseći se u lice Kukulji čim on pride bliže. Stene u to kopile zure već toliko dugo da ih je i odustajanje mimoišlo, a kamoli slavlje. More se gromoglasno smeje sopstvenim pošalicama. Stene znaju da procede sažetu rečenicu koja čitavu prostoriju satera u muk. Zalogaj kapanskog mesa...

Sledeći put ću jezik držati za zubima.

Mačak je ustao i proteglio se na poprečnoj gredi. Sivomrko krzno bilo mu je prošarano crnim štraftama. Sagnuo je glavu i načulio uši.

Miš je zastao na samom ulazu u kuhinju, skamenjen.

Mrđa siknu tiho.

Mačak pogleda u njegovom pravcu.

Miš jurnu u kuhinju i izgubi se iz vidokruga.

Uz glasno škripanje, vrata gostionice se otvoriše. Bjuk je ušao, zgledao se s Mrđom i potom seo na stolicu pored njega.

„Prilično si predvidljiv“, promrmlja starac pa mahnu krčmaru i naruči narednu turu.

„Nego šta“, odvrati Mrđa. „Ja sam stena.“

„Stena, a? Pre će biti da si debeli gušter koji ne silazi s nje. A onda kad naiđe poveći talas...“

„Skrati priču. Našao si me, Bjuk. I šta sad?“

„Samo sam hteo da ti zahvalim što mi pomažeš, Mrđo.“

„Da l' ti to izokola zajedaš, matori? Malo još poradi...“

„Pravo da ti kažem, skoro potpuno sam ozbiljan. Ona blatnjava voda koju si me naterao da popijem – onaj Kerulijev bučkuriš – čuda čini.“ Na njegovom uzanom licu zasja tajanstveni osmeh. „Čuda...“

„Drago mi je što čujem da ti je bolje. Imaš li još zapanjujućih novosti da mi saopštiš? Jer ako nemaš...“

Bjuk se zavali u stolicu kada je krčmar doneo dve krigle, pa nastavi priču kada se ovaj odgegao: „Sastao sam se sa starcima zajednica. Isprva su hteli odmah pred princa...“

„A onda su se urazumili...“

„Uz pokoju ćušku.“

„Dakle, sad imaš svu pomoć koja ti je neophodna da onog ludog evnuha sprečiš da izigrava vratara na Kukuljinim dverima. Sjajno. Ne treba nam panika na ulicama, uz pola miliona Panionaca što nam opsedaju grad.“

Bjuk se zapilji u Mrđu. „I mislio sam da će ti prijati zatišje.“

„Pa ovako je mnogo bolje.“

„Nego, i dalje mi treba tvoja pomoć.“

„Ne znam kako da ti pomognem, Bjuk. Osim ako nisi mislio da razvalim vrata i Korbalu skinem glavu s ramena. U tom

slučaju ćeš morati da zamajavaš Bošelena. Da ga, recimo, zapališ ili tako nešto. Samo mi trenutak treba. Naravno, mora se pažljivo odabrati taj trenutak. Recimo, kad se zidine sruše i teneskauri nagrnu na ulice. Tako ćemo svi moći lepo, držeći se za ruke, da odemo do Kukulje pevšeći nešto veselo.“

Bjuk se nasmeši iza svoje krigle. „Može i tako“, reče i otpi gutljaj.

Mrđa iskapi svoju kriglu i maši se za novu. „Znaš gde ćeš me naći“, reče posle nekoliko trenutaka.

„Dok ne dođe talas.“

Mačak skoči sa grede, poskoči napred, šapama uhvati bubašvabu i poče da se igra njom.

„Dobro“, zareža kapetan malo kasnije, „šta si još hteo da mi kažeš?“

Bjuk nehajno slegnu ramenima. „Čujem da se Stoni dobrovoljno prijavila. Poslednje glasine tvrde da su Panionci konačno spremni za prvi napad i da će svakog trena krenuti.“

„Za prvi? Ma, biće im dovoljan samo taj jedan. A što se tiče toga da su spremni, oni su spremni već danima. Ako Stoni hoće da skonča tako što će braniti ono što je neodbranljivo, to je njena stvar.“

„Zar uopšte postoji druga mogućnost? Panionci neće uzimati zarobljenike, Mrđo. Svi ćemo morati da se borimo, pre ili kasnije.“

To ti misliš.

„Osim“, nastavi Bjuk nakon kraće stanke i podiže kriglu, „ako ne nameravaš da promeniš stranu. Iz nužde da promeniš veru...“

„A imamo li drugog izbora?“

Starčeve oči usplamteše. „Zar ćeš ljudskim mesom da puniš stomak, Mrđo? Samo da bi preživeo? Učinio bi to, zar ne?“

„Meso je meso“, odgovori Mrđa, gledajući mačka. Jedva čujno krckanje objavilo je kraj igre.

„E pa“, reče Bjuk i ustade, „nisam ni pomišljao da ćeš uspeti mene da zaprepastiš. Izgleda da sam mislio...“

„Pogrešno si mislio.“

„Dakle, ovo je čovek za koga je Harlo dao svoj život.“

Mrđa polako podiže glavu. Šta god da je Bjuk video u njegovim očima, ustuknuo je zbog toga. „Za koju zajednicu radiš trenutno?“, smireno upita kapetan.

„Za Uldan“, prošapta starac.

„Potražiću te onda. A dotad, miči mi se s očiju.“

Senke su se povukle s većeg dela dvorišta, te su Hetan i njen brat Kafal ostali na suncu. Dvoje Bargasta je pognutih glava čučalo na izanđaljoj izbledeloj prostirci. Od pepela taman znoj kapao je s njih. Između njih stajao je širok i plitak tronožni mangal napunjen užarenim ugljvljem.

Vojnici i dvorske glasonoše kretali su se svuda oko njih.

Zaštitnik nakovnja Itkovijan ih je posmatrao stojeći nedaleko od ulaza u štab. Iako nikad nije čuo da su Bargasti ljubitelji meditacije, Hetan i Kafal nisu mnogo drugog radili otkako su se vratili iz Sužnja. Postili su i izbegavali svaki razgovor, a smestili su se na nezgodnom mestu – nasred dvorišta kasarne – i od sebe načinili nepristupačno ostrvo.

Oni ne traže spokoj smrtnika. Putuju među duhovima. Brukelijan zahteva da smislim kako da se probijem do njih, ne birajući sredstva. Da li Hetan još nešto taji? Nekakav plan za bekstvo? Za nju, njenog brata i mošti Osnivačkih duhova? Možda zna za neku nepoznatu slabost u našoj odbrani? Za manu u panionskom obruču?

Itkovijan uzdahnu. Već je jednom pokušao, bez uspeha. Sada će nanovo da se oproba. Dok se pripremao da im priđe, osetio je nečije prisustvo pored sebe pa se okrenuo i spazio princa Dželarkana.

Mladićevo lice bilo je izbrazdano borama umora, a bilo je očigledno da mu nežne, dugoprste šake drhte iako je prekrstio ruke. Zagledao se u živost u dvorištu i progovorio: „Moram da znam, zaštitniče, šta to Brukelijan namerava. Krije ono što vi vojnici nazivate podmazanim dlanom – to mi je bar jasno. I zato sam došao, još jednom, da zatražim prijem kod čoveka koji radi za mene.“ Nije se potrudio da prikrije jetku gorčinu te izjave. „Badava. Smrtni mač nema vremena za mene. Nema vremena za princa Kapustana.“

„Prinče“, reče Itkovijan, „možete mene pitati šta god želite, a ja ću dati sve od sebe da vam prigodno odgovorim.“

Mladi Kapan se osvrnu ka zaštitniku nakovnja. „Zar vam je Brukelijan dao dozvolu da govorite?“

„Jeste.“

„Dobro. Kronovi T’lan Imasi i njihovi zagrobni vuci. Uništiti su septarhove K’čejn demone.“

„Jesu.“

„A Panion Domin ih ima još. Još stotine.“

„Da.“

„Zašto onda T’lan Imasi ne napadnu carstvo? Upad u Vidovnjakovu teritoriju bi možda nagnao Kulpatovu opsadnu silu na povlačenje. Vidovnjak ne bi imao drugog izbora do da ih povuče preko reke.“

„Da su T’lan Imasi smrtna vojska, izbor bi zaista bio očigledan, i samim tim povoljan po nas“, odgovori Itkovijan. „Nažalost, Kron i njegov neupokojeni narod vezani su nezemaljskim dužnostima o kojima ne znamo skoro ništa. Rečeno nam je da im predstoji izvesno okupljanje kao odgovor na nemi poziv, ali neznane svrhe. Zasad to nosi prevagu nad svime. Kronovi ratnici i T’lan Aji su uništiti septarhove K’čejn Š’male jer se na njihovo prisustvo gledalo kao na pretnju pomenutom okupljanju.“

„Zašto? To mi objašnjenje nije dovoljno, zaštitniče.“

„Neću opovrgavati vašu procenu, prinče. Zaista se čini da postoji još neki razlog što se Kronovi nećkaju da krenu na jug.“

To je tajnovitost što okružuje samoga Vidovnjaka. Izgleda da je reč 'Panion' zapravo džagutska. Džaguti su bili smrtni neprijatelji T'lan Imasa, kao što zasigurno znate. Ja sam ubeđen da Kron čeka prispeće... svojih saveznika. Ostali T'lan Imasi takođe dolaze na predstojeći skup.“

„Da li hoćete da kažete da se Kron plaši Panionskog vidovnjaka?“

„Da, pod uslovom da veruje da je Vidovnjak zapravo Džagut.“

Princ je ćutao neko vreme, a zatim odmahnu glavom. „Čak i da T'lan Imasi odluče da napadnu Panion Domin, ta odluka će doći prekasno za nas.“

„Vrlo verovatno.“

„U redu. A sad, drugo pitanje: zašto se to okupljanje *ovde* obavlja?“

Itkovijan je oklevao, a potom klimnu za sebe. „Prinče Dželarkane, osoba koja je sazvala T'lan Imase primiće se Kapustanu... u pratnji jedne vojske.“

„Kakve vojske?“

„Vojske koja maršira u nameri da zarati s Panion Dominom; štaviše, imaju dodatni cilj, a to je razbijanje opsade Kapustana.“

„*Molim?*“

„Prinče, stići će za pet nedelja.“

„Ne možemo da izdržimo...“

„Svesni smo situacije, prinče.“

„A da li taj sazivač komanduje tom vojskom?“

„Ne. Komanda je u rukama dvojice: Kaladana Bruda i Duđeka Jednorukog.“

„Duđek... *vrhovna pesnica Jednoruki?* Malažanin? Bogovi nižnji, Itkovijane! Otkad znate za to?“

Zaštitnik nakovnja se nakašlja. „Preliminarni pregovori su obavljani pre nekog vremena, prinče. Putem magije. Takav način pregovora sad je nemoguć...“

„Da, da, znam to vrlo dobro. Nastavite, prokleti da ste.“

„Prisustvo sazivača u njihovoj vojsci tek je nedavno otkriveno. To nam je saopštio kostočatac Kronovih T'lan Imasa...“

„Vojska, Itkovijane! Recite mi nešto više o toj vojsci!“

„Duđeka i njegove legije je prognala carica Lasin. Oni sada samostalno delaju. Njih ima verovatno oko deset hiljada. Kaladan Brud pod svojom komandom ima dosta sitnijih plaćeničkih četa, tri bargaška klana, ceo narod Rivijaca i Tiste Andije – ukupno oko trideset hiljada boraca.“

Prinčeve oči se raširiše. Itkovijan ga je posmatrao kako su mu ovi podaci probijali unutarnje brane, kako mnoštvo nada cveta a zatim, jedna za drugom, sve redom venu.

„Isprva“, tiho nastavi zaštitnik nakovnja, „sve što sam vam rekao izgleda kao da je od odsudne važnosti. Međutim, kao što uviđam da vam je sad jasno, sve je zapravo besmisleno. Pet nedelja, prinče. Ostavite ih njihovoj odmazdi, ako želite, jer to je sve što će moći da učine. Pa čak i tako, s obzirom na nedovoljan broj ratnika...“

„Da li je to Brukelijanov zaključak ili vaš lično?“

„Obojice, nažalost.“

„Budale“, procedi mladić kroz zube. „Kukulja vas prokleo.“

„Prinče, mi ne možemo pet nedelja da se odupiremo Panioncima.“

„Znam to, prokleti bili! Pitanje je sledeće: zašto se uopšte trudimo?“

Itkovijan nabra čelo. „Prinče, tako glasi ugovor. Odbrana grada...“

„Glupane, šta me briga za vaš prokleti ugovor? Vi ste već zaključili da nećete uspeti! *Ja* se brinem za život svog naroda. Da li ta vojska dolazi sa zapada? Mora da je tako. Kreću se uz reku...“

„Ne možemo da se probijemo, prinče. Uništiti bi nas.“

„Ali ako sve snage usredsredimo na zapad, napravimo munjevit ispad, koji se onda pretoči u izlazak. Zaštitniče...“

„Poklaće nas“, prekide ga Itkovijan. „Prinče, i o tome smo razmišljali. Neće vredeti. Septarhovi konjanici će nas opkoliti i zaustaviti. Onda će pristići bekliti i teneskauri. Zamenili bismo odbranjiv položaj za neodbranjiv. Sve će se okončati za jedno zvono.“

Princ Dželarkan se zapilji u zaštitnika, ne skrivajući nezadovoljstvo, pa čak i mržnju. „Obavestite Brukelijana o sledećem“, procedi. „Ubuduće Sivi mačevi neće razmišljati umesto princa. Neće biti njihov zadatak da odluče šta on treba ili ne treba da zna. Princa ćete obavestavati o svemu, ma koliko važnost tome pridavali. Da li je ovo jasno, zaštitniče nakovnja?“

„Doslovce ću preneti vaše reči, gospodaru.“

„Pretpostavljam“, nastavi princ, „da Savet maski o svemu zna manje nego što sam i ja sâm znao pre jednog zvona.“

„Prilično tačno pretpostavljate. Prinče, njihovi interesi...“

„Poštedite me svojih učenih stavova, Itkovijane. Doviđenja.“

Itkovijan je posmatrao princa kako žustro odlazi iz dvorišta. Hod mu je bio previše ukočen da bi bio kraljevski. Ali je svako bio plemićki. *Zaista mi je žao, dragi prinče, mada se ne bih usudio da to naglas kažem. Ja sam volja Smrtnog mača. Moje želje nisu bitne.* Odagnao je nalet gorkog besa, koji se nadimao pod tim mislima, te je vratio pogled na dvoje Bargasta, koji su i dalje sedeli na prostirci.

Više nisu bili u transu. Sad su se nagnuli nad mangal, odakle se tanki beli dim dizao u vazduh obasjan suncem.

Zatečenom Itkovijanu je trebalo nekoliko trenutaka da zakorači.

Dok im je prilazio, video je da se na ugljevlju nešto nalazi, nekakav predmet, crven po ivicama, a u središtu pljosnat i mlečnobeo. Sveža plečka, premala da bi bila bederinja, a tanja i duža od ljudske. Verovatno jelenja lopatica, ili možda anti-lopina. Bargasti počеше da proriču gledajući kost, po čemu su i njihovi šamani poznati.

Znači, oni nisu samo obični ratnici. Trebalo je da pretpostavim. Barem po Kafalovoj bajalici u Sužnju. On je šaman; a Hetan je njegov ženski pandan.

Stao je tik ispred prostrirke, bliže Kafalovoj levisi. Na lopatici počеше da se ukazuju pukotine. Masnoća se skupljala u mehurčićima duž debelih ivica kosti, šištalala je i povremeno planula obrazujući vatreni obruč.

Najobičnije proricanje se sastoji u tumačenju pukotina poput mape, kao svojevrsnog sredstva pomoću kojeg plemenski lovci tragaju za divljim krdima. Itkovijan je dobro znao da je u ovom slučaju vraćanje daleko složenije, da će pukotine pokazivati mnogo više od puke mape delića stvarnog sveta. Zaštitnik nije progovarao, pokušao je da pohvata mrmljavi razgovor između Hetan i njenog brata.

Pričali su na bargaškom, na jeziku koji je Itkovijan tek površno znao. Što je još čudnije, razgovor je naizgled imao i trećeg člana, pošto bi njih dvoje povremeno nakrivilo glave ili klimnulo na reči koje su samo oni mogli da čuju.

Lopatica je sad bila pravi lavirint naprslina u plavim, bež i kreč-belim nijansama. Uskoro će početi da se kruni dok se duh stvorenja bude predavao pregolesmoj moći što je tekla kroz njenu sve slabiju životnu silu.

Avetinjski razgovor se okončao. Kafal je opet pao u trans, a Hetan je samo sela, podigla glavu i susrela Itkovijanov pogled. „A, vuče, milo mi je što te vidim. Došlo je do izvesnih promena u svetu. Iznenadujućih promena.“

„A da li su vam te promene po volji, Hetan?“

Nasmešila se. „Da li bi ti bilo drago da jesu?“

Da li da zakoračim u provaliju? „Postoji i ta mogućnost.“

Žena se nasmejala i polako ustala. Trgnula se dok je opružala noge. „Dusi nek me nose, koliko me bole kosti. Moji mišići plaču za nežnim milovanjima.“

„Postoje vežbe za razgibavanje...“

„Ne znam ja to, vuče. Hoćeš li da mi se pridružiš?“

„Kakve vesti imate, Hetan?“

Ona se isceri i podboči. „Bezdana mi“, otegnu ona, „kakav si šepRTLja. Podaj mi se i saznaj sve moje tajne – jesi l' takav zadatak dobio? Trebalo bi da se pričuvaš takvih igrarija. Narocito sa mnom.“

„Možda ste u pravu“, reče te se uspravi, okrenu i ode.

„Stani, čoveče!“, smejala se Hetan. „Zar ćeš kô neki zec da bežiš? A ja te vukom nazvala. Trebalo bi da ti dam drugo ime.“

„To je već vaš izbor“, dobacio joj je preko ramena dok se udaljavao.

Njen smeh još jednom odjeknu iza njega. „Ah, sad je ovo postala igra dostojna igranja! Idi samo, dragi zeče! Moja neuhvatljiva lovino, ha!“

Itkovijan ponovo uđe u štab, zatim pođe pored zida do ulaza u toranj. Oklop mu se pomerao i zveckao dok se on peo uz strme kamene stepenice. Trudio se da izbacii sliku Hetan iz glave, njeno nasmevano lice i svetle, razigrane oči, trake znoja koje su joj presecale čelo kroz sloj pepela, način na koji je stajala, izvijenih leđa, namerno se isprsviši kako bi ga izazivala. Ljutilo ga je ponovno rađanje davno zakopanih žudnji. Njegov zavet se urušava, svaka molitva Feneru nailazila je na muk, kao da njegov bog ne mari za žrtve koje Itkovijan podnosi u njegovo ime.

I možda je to konačna, razarajuća istina. Bogove uopšte ne zanimaju asketska nametanja na smrtnike. Uopšte ne haju za pravila ponašanja, za izopačen moral hramovskih sveštenika i monaha. Možda se, zapravo, smeju lancima u koje se sami vezujemo – našoj beskrajnoj, neutaživoj potrebi da nalazimo mane u želji za životom. A možda se ne smeju, već naprotiv – besne. Možda je to što odbijamo da slavimo čari života naša najveća uvreda onima kojima se klanjamo i kojima služimo.

Dosegao je oružarnicu na vrhu kružnog stepeništa, rasejano klimnuo glavom dvojici vojnika koji su onde stražarili, a zatim se popeo merdevinama na krov.

Jurišnik je već bio tamo, pomno je posmatrao Itkovijana dok mu je ovaj prilazio. „Vaše je lice, gospodine, puno briga.“

„Vala jeste, ne poričem. Obavio sam razgovor s princem Dželarkanom, i to se okončalo njegovim nezadovoljstvom. Nakon toga sam pričao sa Hetan. Jurišniče, moja vera posustaje.“

„Dovodite u pitanje svoj zavet.“

„Tako je, gospodine. Priznajem da sumnjam u njegovu opravdanost.“

„Mislite li, zaštitniče nakovnja, da pravila vašeg ponašanja postoje kako biste udovoljili Feneru?“

Itkovijan se namršti i nasloni se na merlon, a pogled mu se izgubio u neprijateljskim logorima prekrivenima dimom. „Ovaj, jesam...“

„Onda ste, gospodine, živeli u zabludi.“

„Molim vas, objasnite.“

„U redu. Imali ste potrebu da se sputate, da sopstvenu dušu prisilite na ograničenja koja određuju vaš zavet. Drugim rečima, Itkovijane, vaš zavet je iznikao u vašim razgovorima sa samim sobom – ne s Fenerom. Okovi su vaši sopstveni, kao i ključevi kojima ćete ih otključati kada vam više ne budu potrebni.“

„Kad više ne budu potrebni?“

„Upravo. Kada sve među živima prestane da pretili vašoj veri.“

„Hoćete da kažete da moja kriza ne podriva temelje moje vere, već mog zaveta? Da sam zaboravio razliku?“

„Upravo tako, zaštitniče.“

„Jurišniče“, reče Itkovijan ne pomerajući pogled sa panionskih položaja, „vaše reči otvaraju prolaz putenoj bujici.“

Vrhovni sveštenik prasnu u smeh. „A s tim i potresnom urušavanju vaše natmurenosti, ako smem da se ponadam!“

Itkovijanove usne se izviše. „E sad već pričate o čudima, gospodine.“

„Ponadao sam se...“

„Tren samo.“ Zaštitnik nakovnja podiže ruku u oklopnoj rukavici. „Vidim pokret među beklitima.“

Karnadas se odmah uozbiljio i zagledao u daljinu.

„I tamo“, pokaza Itkovijan, „urdomeni. Skalandi su im na bokovima. Vidomini se kreću ka komandnim položajima.“

„Prvo će napasti redute“, proceni jurišnik. „I vajni Gidrat Saveta maski u njihovim uporištima. To će nam možda dati malo vremena...“

„Pošaljite mi odred glasnika, gospodine. Uzbunite oficire. I obavestite princa.“

„U redu, zaštitniče. Hoćete li ostati ovde?“

Itkovijan klimnu potvrdno. „Odavde imam dobar pogled. Idite, gospodine.“

Trupe beklita su se tiskale u обруč oko gidratskog uporišta u daljini. Vršci kopalja su svetlucali na suncu.

Ostavši sam, Itkovijan začkilji proučavajući pripreme neprijatelja. „E pa, počelo je.“

Ulice Kapustana su bile tihe, maltene prazne pod vedrim nebom dok je Mrđa išao Kalmanarčkom uličicom. Stigao je do zakrivljenog zida samostalne zajednice zvane Ulden i krčio sebi put kroz svakakvo smeće kojim su stepenice ispod nivoa ulice bile zatrpane. Pesnicom zalupa na stamena vrata u zidu temelja.

Tren kasnije vrata se otvoriše.

Mrđa zakorači u uzani hodnik, koji se pod ostrim uglom dizao do prizemlja dvadesetak koraka dalje, a onda nastavio u unutrašnje kružno dvorište, obasjano jarkim suncem.

Bjuk zatvori masivna vrata za njim, pomučivši se svojski da ih ponovo zamandali teškom gredom. Vižljast, sed čovek se onda obrati Mrđi: „Brzo si došao. I?“

„I šta misliš?“ zareža kapetan. „Pokrenuli su se. Panionci kreću u napad. Glasnici na konjima jurcaju tamo-amoo...“

„Na kojim si zidinama bio?“

„Na severnim, odmah s ove strane kuće Lektara, ako ti to išta znači. A ti? Zaboravio sam onomad da te pitam. Da li je prokletnik sinoć išao da lovi po ulicama?“

„Nije. Rekoh ti već, zajednice ispomažu. Mislim da još uvek pokušava da shvati zašto je preksinoć ostao praznih šaka – potresen je, čak toliko da je i Bošelen primetio.“

„To već nisu dobre vesti. Krenuće da ispipava, Bjuk.“

„Nego šta će. Rekao sam da će biti opasno, zar ne?“

Baš tako, pokušavaš da ludog ubicu ometaš u traženju žrtava a da ovaj ništa ne primeti – sve sa opsadom na grbači... Bezdan te odneo, Bjuk, u šta me to uvlačiš? Mrđa pogleda ka usponu.
„Pomažu ti, kažeš. Kako to podnose tvoji novi prijatelji?“

Starac slegnu ramenima. „Korbal voli da ima zdrave organe za svoje eksperimente. Njihova deca stavljaju život na kocku.“

„Bila bi još manje u opasnosti da im nije saopšteno.“

„Znaju oni to.“

„Reče li ti to ‘deca’?“

„Da – u svakom trenutku imamo najmanje četvoro malenih osmatrača na kući. Derišta bez doma – ima ih sasvim dovoljno da se uklope. I nebo drže na oku...“ Odjednom je zastao i oči mu neobično zasjajiše, kao da nešto skrivaju.

Mrđa je shvatio da starac zna neku tajnu. „Nebo? Zašto?“

„Ovaj, u slučaju da Korbal krene preko krovova.“

U gradu široko razmaknutih kupola?

„Ono što sam hteo da kažem“, nastavi Bjuk, „jeste da kuću držimo na oku. Srećom, Bošelen još ne izlazi iz podruma, koji je pretvorio u nekakvu laboratoriju. Nikad ga ne napušta. A Korbal tokom dana spava. Mrđo, ono što sam ti rekao...“

Mrđa ga prekide hitro podigavši ruku. „Čuješ li nešto?“

Njih dvojica su nepomično stajala.

Čula se udaljena tutnjava i sve glasnija rika s druge strane gradskih zidina.

Bjuk je iznenada pobledeo, te opsova i upita: „Gde je Stoni? I nemoj ni da pomišljaš da mi kažeš kako ne znaš.“

„Kod kapije Lučkog puta. Pet odreda Sivih mačeva, četa Gidrata, desetak lestarijske straže...“

„Tamo je najglasnije...“

Namrštivši se, on zagunđa. „Pretpostavila je da će početi kod te kapije. Glupača.“

Bjuk mu priđe bliže i zgrabi ga za nadlakticu. „Zašto onda“, siktao je, „Kukuljino mu ime, još uvek stojiš ovde? Napad je počeo, a Stoni će se naći usred najgoreg!“

Mrđa otrže ruku. „Ma ispevaj mi Bezdan, matori! Ona je odrasla žena, znaš – rekao sam joj, a i *tebi sam rekao!* Ovo nije moj rat!“

„To neće sprečiti teneskaurije da ti otfikare glavu kako bi im stao u kotao!“

Iskreveljivši se, Mrđa odgurnu Bjuka i pođe ka vratima. Desnicom je zgrabio otežanu gredu i jednim pokretom je tako silovito podigao da je pala uz tresak koji je nastavio da odzvanja hodnikom. Otvorio je vrata i potom se sagnuo da izađe na stepenice.

Kada je izašao na ulicu i zastao u sokačetu, zaglušila ga je gromoglasna buka juriša. Usred prigušenog zveketa oružja čuli su se vrisci, urlici, i neodređena, nestalna jeza koja je nastajala u hiljadama oklopljenih tela u pokretu – izvan zidina, po grudobranu, s obeju strana kapije, koje će, to je znao, uskoro zaječati pod upornim udarima ovnova.

Konačno je opsada isukala svoj oštri mač. Čekanju je došao kraj.

A ovi neće odbraniti te zidine. Ni kapije. Ovo će se okončati do sumraka. Pomisli da ode i napije se, te ga uteši poznata putanja takvih misli.

Nekakav pokret s visina mu privuče pažnju. Podigao je glavu i ugledao kako sa zapada po nebu u velikom luku pada pedesetak vatrenih kugli. Oganj se rasprsnu na sve strane dok su vatrene kugle gromoglasno padale po zgradama i ulicama.

Okrenuo se ka severu – tamo spazi drugi plotun i jednu užarenu kuglu veću od ostalih, a postajala je sve veća dok se najzad ne pretvori u gnevno sunce što se survava pravo prema njemu.

Mrđa opsova i baci se nazad niz stepenice.

Katranasta smesa se sruči po ulici, odskoči u vatrenoj oluji i zatim udari zakrivljeni zid zajednice, jedva desetak koraka od stepenica.

Kameno jezgro probi zid i za sobom povuče svoje plamenove.

Krš zasu ulicu u plamenu.

Ugruvan i naglup, Mrđa se otetura iz podnožja stepenica. Vrisci se prolomiše u zajednici Uldana. Dim je kuljao iz rupe. *Prokletinje su prave ognjene zamke.* Okrenuo se kad su se vrata udno zida otvorila. Bjuk se pojavio vukući na čistinu jednu onesveščenu ženu.

„Koliko je loše?“, viknu Mrđa.

Bjuk pogleda gore. „Još si tu? Dobro smo. Vatru će ubrzo ugasiti. Beži odavde – trči i sakrij se ili štagod.“

„Mudro zboriš“, procedi Mrđa.

Dim je prekrrio nebo, podizao se u crnim stubovima s čitavog istočnog dela Kapustana, a vetar je koprenu širio ka zapadu. Vatre su gorele i u Daruskoj četvrti, među hramovima i stambenim zgradama. Procenivši da je od vatrenih kugli najbezbednija oblast najbliža zidinama, Mrđa se zaputi niz ulicu ka istoku. *Samo je igrom slučaja Stoni napred kod Lučke kapije. Ona je svoje odlučila.*

Ovo nije naša bitka, do Kukulje. Da sam hteo da budem vojnik, priključio bih se već nekoj vojsci, Kukulja je odneo. Ma, nek ih Bezdan sve odnese...

Još jedan plotun iz udaljenih katapultova grabio je kroz dim. Mrđa je ubrzao korak, ali ognjene kugle već su bile iza njega, spuštale se ka srcu grada i padale uz razorno dobovanje. *Ako nastave tako, još ću se naljutiti.* Neke prilike su trčale kroz dim ispred njega. Zveket oružja je bio glasniji – bio je to zvuk sličan žuborenju talasa što nasitno drobe kamenitu plažu. *Samo da*

---

nađem kapiju i odvučem Stoni odatle. Neće dugo trajati. Ako se bude protivila i Kukulja zna da ću je mlatnuti tako da će se onesvestiti. Ima da nađemo neki izlaz odavde i tačka.

Dospeo je do zadnjeg reda pijačnih tezgi koje gledaju ka Unutrašnjoj lučkoj ulici. Prolazi između sklepanih tezgi bili su uzani i do kolena natrpani đubretom. Ulica s druge strane je bila zaklonjena zidom dima. Probijajući se kroz smeće, Mrđa stiže do ugla. Kapija mu je bila s leve strane i jedva ju je razaznavao. Masivne vratnice behu razbijene, a otvor i prag zakrčeni telima. Dim je kuljao s obe strane prolaza iz strelnica četvrtastih kula stražara, čiji su zidovi bili ogaravljeni i ispresecani belim ožiljcima od strela, kopalja i balvana iz balisti. Krici i treska mačeva odzvanjali su u njima. Duž platformi na oba zida, vojnici u oklopima Sivih mačeva žurili su na najviše spratove stražarnica.

Bat čizama se začuo zdesna. Šest odreda Sivih mačeva izroni iz dima – prvih nekoliko redova naoružani štitovima i mačevima, a zadnji s napetim samostrelima. Prošli su ispred kapetana i zauzeli mesto iza hrpe leševa kod kapije.

Promenljivi vetar je razduvao dim sa ulice i tad Mrđa s desne strane ugleda još tela Kapantala, Lestarija i panionskih betaklita, celom dužinom ulice, do barikada na raskrsnici udaljenoj šezdeset koraka, gde se nalazila još jedna gomila pobijenih vojnika.

Mrđa otrča do Sivih mačeva. Pošto nije zapazio nijednog s oznakama oficira, odabrao je sebi najbližu ženu sa samostrelom: „Kakvo je ovde stanje, vojniče?“

Pogledala ga je. Njeno lice je bilo bezizražajno i čađavo. Mrđa se iznenadio shvativši da je Kapanka. „Čistimo kule tamo gore. Uskoro će se vratiti oni što su jurnuli napolje. Njih ćemo propustiti, a onda ćemo držati kapiju.“

Zurio je u nju. *Neki su krenuli u ispad? Bogovi, pa ovi su potpuno poludeli!* „Držaćete kapiju“, reče. Bacio je pogled na zasvođeni prolaz. „Koliko dugo?“

Ona slegnu ramenima. „Diverzanti su na putu sa radnicima. Postaviće novu kapiju za zvono ili dva.“

„Koliko proboja? Koliko gubitaka?“

„Zaista ne znam, gospodine.“

„Prestani s pričom tamo!“, začu se muški glas. „I sklonite tog civila odavde...“

„Nešto se mrda tamo napred, gospodine!“, neki vojnik viknu.

Preko ramena mačevalaca, koji su čučali, namah se uperiše samostreli.

Neko se razdrao s druge strane prolaza: „Lestarski odredi – ne pucaj! Ulazimo!“

Niko se među Sivim mačevima nije opustio. Tren kasnije prvi elementi vojske ispada doteturaše se u vidokrug. Isečeni i isprebijani, noseći ranjenike, teško oklopljeni pešadinci su pozivali Sive mačeve da im raščiste put.

Odredi su se razdvojili i otvorili im prolaz.

Prvih tridesetoro Lestara nosilo je po ranjenog saborca. S druge strane kapije zvuci borbe privukoše Mrđinu pažnju. Sve je bliža. To je bila zaštitnica koja obezbeđuje odstupnicu ovima s ranjenicima, a pritisak na njih se pojačava.

„Protivnapad!“, neko se razdrao. „Skalandski čarkari...“

Rog odjeknu sa vrha zida desno od južne kule-stražare.

Rika se pojačavala na polju izvan kapije. Kaldurma pod Mrđinim čizmama se zatresla. *Skalandi. Oni napadaju u legijama ne manjim od pet hiljada...*

Redovi Sivih mačeva su se okupljali niže Unutrašnje lučke ulice. Bilo je onde ratnika s mačevima, samostrelima, kao i Kapantala strelaca, koji su se ređali u položaje za povlačenje uz otpor. Još brojnija četa se gomilala iza njih, zajedno s balistama, trebušeima i katapultima, koji su stajali spremni s kofama vrelog šljunka što su se pušili kao da se u njima čorba sprema.

Zaštitnica se dotetura u prolaz. Koplja su letela između njih, odbijala se od oklopa i štitova, ali samo je jedno pogodilo metu i taj nesrećnik se skljkao kad mu nazubljeni vršak probi

vrat. Prvi panionski skalandi se pojaviše. Vižljavi, u kožnim oklopima i s kožnim šlemovima na glavi, vitlali su kopljima i pokradenim mačevima, poneki sa štitovima od pruća, navaljivali su na liniju lestarijske teške pešadije u povlačenju, i pritom ginuli jedan za drugim. Međutim, pojavljivalo ih se još više, oglašavajući se lelekavim bojnim poklicima.

„Razlaz! Razlaz!“

Naredba je odmah izvršena jer se lestarijska zaštitnica odjednom rasula, okrenula i pojurila niz uzani prolaz, ostavljajući za sobom svoje pale saborce, koje su skalandi kupili i odvlačili u nepovrat. Potom čerkari pokuljaše kroz probijenu kapiju.

Prvi redovi Sivih mačeva su se nanovo grupisali nakon prolaska Lestarija. Samostreli zapevaše. Na desetine skalandija je popadalo, a njihova izvijena tela su ometala juriš onih iza njih. Mrđa je posmatrao kako Sivi mačevi smireno pune svoje samostrele.

Nekolicina prvih čerkara je dosegla plaćeničke mačevaocce i svi netom behu posečeni.

Drugi talas, grabeći preko palih saboraca, nagrnu ka prvim linijama. Još jedan plotun strela ih sve pokosi. Prolaz se opet napunio telima. Sledeća gomila skalandija nije bila naoružana. Dok su Sivi mačevi punili samostrele, čerkari su odvlačili svoje mrtve i ranjene sa prolaza.

Vrata leve stražarnice se uz tresak otvoriše, i Mrđa se trgnu. Osvrnuo se i zgrabio svoje gadrobijske sablje, ali spazi samo šestoro krvavih Kapantala kako izlaze i kašlju. A među njima je bila i Stoni Menakis.

Sa sečiva njenog rapira odlomilo se parče veličine dlana; ostatak oružja, uključujući i zaštitnu zvonastu korpicu i isturene šiljke, bio je sav prekriven krvlju i komadićima ljudskog mesa, kao i njena rukavica i vambras na podlaktici. Nešto lji-gavo i trakasto visilo joj je sa tankog sečiva bodeža, s kojeg je kapala smeđa sluz. Njen skupoceni kožni oklop bio je sasvim upropašćen. Jedan poprečni zasek ga je toliko duboko probio

da je postava bila isečena. Štavljenja koža i postava su otpale i otkrile desnu dojku i meku belu kožu punu modrica koje je nečija ruka načinila.

Isprva ga nije videla. Pogled joj je bio uprt u prolaz, odakle su upravo poslednji leševi odvučeni a naredni talas skalandija je krenuo u juriš. Prve redove su pokosile strele, kao i ranije, ali su preostali napadači nagrnuli u hordi. Četiri reda Sivih mačeva se opet razdvojiše. Okrenuli su se i potrčali do najbližih sokaka s obe strane Lučke ulice, gde su strelci Kapantala stajali i čekali da im se vidik raščisti.

Stoni viknu naredbu nekolicini svojih saboraca te se njihov malobrojni odred dade u trk uza zid. Tad je ugledala Mrđu.

Pogledi im se susretoše.

„Dolazi ovamo, volino!“, prosiktala je.

Mrđa potrča k njima. „Kukuljinih mu muda, ženska glavo, šta...“

„A šta misliš? Preplavili su nas, probili se kroz kapiju, prodrli u kule, pa po zidinama.“ Ona iznenada zabaci glavu, kao da je upravo primila udarac. Pogled joj je bio bezizražajan. „Tukli smo se od sobe do sobe. Jedan na jedan. Jedan vidomin me je pronašao...“ Još jedan trzaj je strese. „Ali me je bednik ostavio živu. Zato sam ga posle našla i presudila mu. Hajdemo, pokret!“ Mahnula je bodežom ka Mrđi dok su trčali i isprskala mu grudi i lice žučnom kiselinom i razvodnjenim izmetom. „Rasporila sam ga i izvadila mu creva – da si video koliko me je samo preklinjao.“ Pljunula je. „Meni nije pomoglo kad sam preklinjala, zašto je mislio da njemu hoće? Kakva budaletina. Bedna, cmizdrava...“

Mrđa je hitao za njom, i tek posle nekoliko trenutaka je shvatio šta mu govori. O, *Stoni*...

Njeni koraci se usporiše, a lice joj postade bledo. Okrenula se, i užasnuto ga pogledala u oči. „Ovo je trebalo da bude borba. Rat. A taj gad...“ Naslonila se o zid. „Bogovi!“

Ostali su nastavili da trče – bili su previše ošamućeni da bi ih primetili ili su toliko oguglali da ih nije bilo briga.

Mrđa stade pored nje. „Rasporila si ga i izvadila mu creva, a?“ upitao je tiho, ne usuđujući se da je dodirne.

Stoni klimnu glavom, čvrsto zažmuri, a dah joj se pretvori u teške, bolne udahe.

„Jesi li ostavila nešto i za mene, mala?“

Odmahnula je glavom.

„Šteta. Mada, neću sad biti izbirljiv s vidominima.“

Stoni mu priđe i zagnjuri lice u njegovo rame. On je obrli. „Hajdemo odavde, mala“, promrmljao je. „Imam čistu sobu, s kadmom i pećkom i bokalom vode. Dovoljno je blizu severnog zida da bude bezbedna. Na kraju hodnika je. Ima samo jedan ulaz. Ja ću stajati ispred vrata, Stoni, koliko god ti vremena bude trebalo. Niko neće ući. Obećavam ti to.“ Osetio je da je klimnula glavom. Posegao je da je podigne.

„Mogu da hodam.“

„A da li želiš, mala? To je pitanje.“

Nakon duge pauze, odmahnula je glavom.

Mrđa ju je lako podigao. „Odspavaj ako ti se prohte“, reče. „Bezbedna si sad.“

Pošao je i zaokrenuo iza ugla. Ona se sklupčala na njegovim rukama, a lice snažno pritisla o njegovu tuniku. Grubo platno je onde postalo vlažno od suza.

Iza njih na stotine skalandija je ginulo. Sivi mačevi i Kapan-tali su izvršavali jeziv pokolj.

Hteo je da bude tamo s njima. U prvim redovima. Da uzima živote, jedan po jedan.

Jedan vidomin nije dovoljan. Hiljade neće biti dovoljno.

Ali ne sad.

Osetio je kako mu se krv ledi, kao da je postajala nešto drugo, kao da je gorkim strujama kolala kroz njegove vene, kuljajući da mu ispuni mišiće nekakvom neobičnom neumoljivom

snagom. Nikad ranije nije osetio ništa slično, ali više nije razmišljao o tome. Za tako nešto ne postoje reči.

Niti postoje, kako će uskoro saznati, za opisivanje onoga u šta će se pretvoriti i onoga što će učiniti.

Satiranje K'čejn Š'mala od strane Kronovih T'lan Imasa i zagrobnih aja potpuno je pomelo septarha i njegove snage, kao što je Brukelijan i predvideo. Pometnja i sputanost koje su proiznikle iz toga dale su zaštitniku nakovnja Itkovijanu još nekoliko dana da završi pripreme za nastupajuću opsadu. Ali vreme za pripreme je isteklo i Itkovijanu je ostalo samo da zapoveda odbranom grada.

Ni T'lan Imasi ni T'lan Aji neće im doći u pomoć. *Niti će spasilačka vojska dojahati s poslednjim zrcima u peščaniku.* Kapustan je ostao sam.

Tako će i ostati. Strah, patnja i očaj.

Sa svog položaja na najvišem tornju Zida kasarne, nakon što je jurišnik Karnadas otišao a reka glasnika mahnito potekla, posmatrao je prve usaglašene pokrete neprijateljske vojske na istoku i jugoistoku, tutnjavo primicanje opsadnih naprava, beklite i teže oklopljene betaklitate koji su napali Lučku kapiju, sa hordom skalandija iza sebe i na oba boka; grupacije jurišnih trupa vidomina, skupine desandija – diverzanata – koji su postavljali još više opsadnih naprava; i u nepreglednim kam-povima kraj reke i na obali uskomešalu masu teneskaurija.

Posmatrao je napad na spoljni redut Istočne straže Gidrata, koji je neprijatelj vrlo brzo okružio i izdvojio; video je kada su bekliti razvalili uzana vrata i pohrlili u prolaz, tri koraka, dva koraka, jedan, pa zastoj, i nekoliko trenutaka kasnije korak unazad, pa još jedan, pa izvlačenje leševa odande. I još leševa. Gidrati – elitni čuvari Saveta maski – pokazali su svoju disciplinu i odvažnost. Izbacili su uljeze i zatim zabarikadirali dovratak.

Bekliti su se neko vreme komešali napolju, a onda su obnovili napad.

Bitka se nastavila tokom poslepodneva, ali svaki put kad bi Itkovijan odvojio pogled s drugih dešavanja, video bi da se jedinice Gidrata i dalje drže. Vojnici su satirali desetine neprijatelja. *Samo vi čačkajte taj trn u septarhovom oku.*

Konačno, pred suton, dovukli su opsadne naprave. Ogromnim deblima su navalili na zidine utvrđenja. Treskanje se nastavilo dok je i poslednji zrak dnevnog svetla zamirao.

Pored ove manje drame, napad na same gradske zidine pokrenut je sa svih strana. Za severni napad se ispostavilo da je varka, slabo izvršena i vrlo brzo prepoznata kao nebitna. Glasnici su zaštitniku donosili glasove o sličnim dešavanjima kod zapadnog zida.

Pravi napadi su izvršeni na južnom i istočnom zidu, a zgušnjavali se kod kapija. Itkovijan je, budući da se nalazio tačno između njih, mogao neposredno da nadgleda odbrane obeju strana. Neprijatelji su mogli da ga vide, i više no jedan projektil su odapeli u njegovom pravcu, mada je samo nekolicina udarila blizu. Ovo je tek prvi dan. Doseg i tačnost će se pobošljavati sa svakim narednim danom. Možda će uskoro morati da napusti svoju osmatračnicu; u međuvremenu, trudiće se da svojim prisustvom ometa napadače.

Kad su bekliti i betakliti, s desandijima koji su nosili merdevine, nagrnuli na zidine, Itkovijan naredi protivnapad paljbom sa zidina i odbrambenih kula. Usledila je zastrašujuća klanica. Napadači se nisu baktali s kornjačama ili bilo kojim drugim formacijama u cilju zaštite, te su zato i ginuli u zaprepašujućem mnoštvu.

Međutim, njih je bilo toliko mnogo da su doprli do kapija i uposlili udarne ovnove, što je dovelo i do nekih proboja. Pani-onci su se, naime, nakon prolaska kroz gradske ulaze, obreli na brisanom prostoru trgova, koji su postali mesta pokolja pošto

su Sivi mačevi i strelci Kapantala otvorili unakrsnu paljbu sa svojih položaja iza barikada na ulazima u bočne uličice, raskrnicama i ćoškovima.

Zaštitnik nakovnja je smislio strategiju slojevite odbrane i ona se pokazala ubitačno delotvornom. Naknadni protivnapadi su bili toliko uspešni da su omogućili ispade iz grada, u kojima su divlje gonili razbežane Panionce. I barem ovog dana nijedna četa koju je otposlao napolje nije predaleko odmakla. Disciplina se održala i među Kapantalima, Lestarima i koral-skim jedinicama.

Prvi dan bitke se okončao i pripao braniocima Kapustana.

Itkovijanu su noge drhtale, a obalski povetarac koji se postepeno pojačavao sušio mu je znoj na licu. Hladni dašak mu je probijao poluvizir i milovao oči, crvene od dima. Dok se mrak oko njega zgušnjavao, osluškivao je kamenje kako pada po redutu Istočne straže, i prvi put nakon toliko časova okrenuo se ka gradu.

Čitavi kvartovi su goreli, plamenovi su se pružali u noćno nebo, osvetljavajući pritom nabreklu koprenu gustog dima. *Znao sam šta ću videti. Zašto me onda ovo zaprepasćuje? Zašto mi ovaj prizor ledi krv?* Najednom malaksao, naslonio se jednom rukom o grubo tesani kamen merlona iza sebe.

Neko se oglasi iz senke dovratka: „Potreban vam je odmor, gospodine.“

Itkovijan zažmuri. „Jurišniče, pravo kažete.“

„Ali neće biti vremena za odmor“, nastavi Karnadas. „Druga polovina napadačke sile se okuplja. Možemo očekivati napade čitavu noć.“

„Znam, gospodine.“

„Brukelijan...“

„Da, to mora da se uradi. Pridite.“

„Ovo postaje neverovatno naporno“, promumla Karnadas dok je koračao do zaštitnika. Položio je dlan na Itkovijanove

grudi. „Bolest bogaza mi pretili“, nastavio je. „Uskoro ću moći samo da se branim od nje.“

Umor se iscedio iz zaštitnika nakovnja, a nova snaga mu ispuni udove. On uzdahnu. „Zahvaljujem, gospodine.“

„Smrtni mač je upravo pozvan u Sužanj da podnese izveštaj o prvom danu bitke. I ne, nismo te sreće da Sužanj razori nekoliko stotina vatrenih kugli. Netaknut je. Mada, s obzirom na to čiji je dom postao, ne želimo mu više takav ognjeni kraj.“

Itkovijan skrenu pogled s ulica i zagleda se u jurišnikovo lice obasjano crvenom svetlošću. „Kako to mislite, gospodine?“

„Bargasti, Hetan i Kafal su se nastanili u Glavnoj dvorani.“

„A tako, znači.“

„Pre nego što je otišao, Brukelijan me je zamolio da se raspitam da li ste saznali nešto o tome kako će mošti Osnivačkih duhova biti pošteđene neminovnih požara.“

„Podbacio sam, gospodine. Takođe, mislim da mi se više neće pružiti prilika da pokušam bilo šta u tom pravcu.“

„To je sasvim razumljivo, gospodine. Preneću Smrtnom maču vaše reči, mada ne i vaše očigledno olakšanje.“

„Hvala vam.“

Jurišnik se pomeri da pogleda bojno polje ispred istočnih zidina. „Bogovi nižnji, zar Gidrat još uvek odoleva u svom redutu?“

„Nisam siguran“, promrmlja Itkovijan pridruživši mu se. „Ako ništa drugo, barem bombardovanje nije prestalo. Onda su verovatno samo ruševine ostale – previše je mračno da se išta razazna, ali ubeđan sam da sam pre pola zvona čuo rušenje zida.“

„Legije su opet u pokretu, zaštitniče.“

„Trebaće mi još glasnika, gospodine. Ovi dosadašnji...“

„Naravno, premoreni su“, reče Karnadas. „Učiniću kako zapovedate, gospodine.“

Itkovijan je osluškivao kako se sveštenik spušta niz merdevine, ali pogled nije skidao s neprijateljskih položaja na istoku

i zapadu. Pokriveni fenjeri bi povremeno zasjali ovde-onde među jedinicama raspoređenim u kvadrate. Prilike su se gurkale i meškoljile iza štitova od pruća. Malobrojnije jedinice skalandijskih čerkara su se pojavile i oprezno se kretale napred.

Bat čizama objavio je dolazak glasnikâ. Ne okrenuvši se, Itkovijan progovori: „Obavestite kapetane strelaca i trebušea da se Panionci spremaju u drugi napad. Vojnici nek budu na zidinama i kulama. Nek se okupe jedinice zadužene za odbranu kapija, i to u punom sastavu – uključujući i diverzante.“

Dvadesetak vatrenih kugli poleteše put neba iza panionske vojske. Projektili su iscrtavali luk i zašišтали kad su proleteli visoko iznad Itkovijanove glave. Eksplozije su osvetlele grad i protresle podne daske pod njegovim nogama. Zaštitnik nakovnja se okrenuo odredu glasonoša. „Pokret.“

Karnadas je podbo konja u kas preko Tura'lovog trga. Osnovu stuba ogromnog slavoluka pedeset koraka ulevo upravo je pogodila kugla. Komadi kamena i zapaljeni katran raspršiše se na sve strane po kaldrmi i krovovima obližnjih zgrada. Kada je pokuljala vatra, ljudi počеше da istrčavaju na ulice. Malo severnije, na samoj ivici Hramske oblasti, još jednu zgradu je zahvatio plamen.

Stigao je do druge strane prostranog trga, sve vreme jureći Ulicom Senke – hram Senke bio mu je sleva, a hram Kraljice Snova zdesna – a onda opet zaokrenu konja ulevo kad su izašli na Darusko koplje, glavnu saobraćajnicu kvarta. Pred njim se nadnosio tamni kameni Sužanj. Drevna utvrda je nadvisivala niske građevine daruske stambene četvrti.

Tri odreda Gidrata, u punom oklopu i isukanih oružja, čuvala su kapiju. Prepoznavši jurišnika, mahnuli su mu da prođe.

Sjahao je u dvorištu, prepustio konja konjušaru, a zatim požurio put Glavne dvorane, jer je znao da će tamo pronaći Brukelijana.

Dok je žurio niz glavni prolaz prema dvojnim vratnicama, ugledao je nekog muškarca pred sobom. U odori i s namaknutom kapuljačom, bio je bez uobičajene pratnje koja se dodeljuje strancima u poseti Sužnju, a ipak je ulazu prilazio sasvim samouvereno. Karnadas se zapitao kako je taj čovek uspeo da prođe mimo Gidrata, a onda se razrogačio kad je neznanac mahnuo rukom i ogromne vratnice se naiznag otvoriše pred njim.

Glasna prepirka se začula iz Glavne dvorane, ali odmah se stišala kad je neznanac ušao.

Karnadas pruži korak i stiže taman da čuje kraj negodovanja nekog sveštenika.

„...ovog trenutka!“

Jurišnik se provukao kroz vrata odmah iza neznanca. Video je Smrtnog mača kako stoji blizu središnjeg kamena, okrenut k ulazu i pridošlici. Bargasti Hetan i Kafal sedeli su na svojoj prostirci nekoliko koraka udesno od Brukelijana. Sveštenici i sveštenice Saveta maski bili su nagnuti napred na svojim stolicama – njihove maske su izražavale krajnje nezadovoljstvo – s izuzetkom rat’Kukulje, koji je stajao, a maska u vidu drvenog naličja lobanje jasno je pokazivala koliko je besan.

Ruku skrivenih u naborima rukava sivosmeđe odore, stranac očitno nije bio uznemiren negostoljubivim dočekom.

Jurišnik nije mogao da vidi čovekovo lice, ali je zapazio da se kapuljača pokreće dok stranac pogledom prelazi po skupštini pod maskama.

„Zar ćete se oglušiti o moju naredbu?“, upita rat’Kukulja, očitno zauzdavajući ton. Sveštenik se osvrnuo. „Gde su naši Gidrati? Zašto, božijih mi imena, nisu čuli naš poziv?“

„Avaj“, neznanac promrmlja na daruskom, „zasad jedino slušaju poziv svojih snova. Time ćemo izbeći sva nepotrebna prekidanja.“ Čovek se okrenuo ka Brukelijanu, omogućivši Karnadasu, koji je sad stao pokraj Smrtnog mača, da mu konačno vidi lice. Okruglo i neobično lišeno bora, ničim se nije isticalo ako izuzmemo izraz mirne ravnodušnosti. *A, pa to je trgovac*

kojeg je Itkovijan spasao. Zove se... Keruli. Čovek upre svoje svetle oči u Brukelijana. „Duboko se izvinjavam zapovedniku Sivih mačeva, ali, nažalost, moram se obratiti Savetu maski. Da li biste bili tako ljubazni da mi načas prepustite mesto?“

Smrtni mač nakrivi glavu. „Naravno, gospodine.“

„Mi se protivimo!“; prosikta rat'Senodvor.

Strančeve oči usplamteše kad se okrenuo prema svešteniku. „Vi, nažalost, nemate izbora. Gledam vas sve i nalazim da je vaše predstavništvo žalobno nepodesno.“

Karnadas suzbi nalet smeha i na vreme se oporavi da na Brukelijanovu izvijenu obrvu odgovori izrazom nedužne zbunjenosti.

„Bezdana mi“; ogłosi se rat'Spaljena, „ko ste vi da tako nešto izričete ovde?“

„Nisam došao da otkrivam svoje pravo ime, sveštenice, već da zahtevam svoje zvanje.“

„Kakvo sad zvanje?“

„Zvanje rat'K'rula. Došao sam da zauzmem svoje mesto u Savetu maski, kao i da vam kažem sledeće: među vama se nalazi osoba koja će nas sve izdati.“

Sedela je na krevetu, a duga raščupana kosa joj je visila preko lica. Mrđa pruži ruku i polako joj začešlja pramenove.

Stoni isprekidano uzdahnu. „Ovo je glupo. Dešava se svašta. Nema pravila u ratu. Bila sam budala što sam samo rapirom napala vidomina – sklonio ga je smejući se.“ Podigla je pogled. „Nemoj ostati sa mnom, Mrđo. Vidim šta ti je u očima. Idi.“ Pogledala je po sobičku. „Treba mi samo... treba samo da se operem. Neću da budeš ovde, a ni ispred vrata. Ako staneš tamo, Mrđo, nikad nećeš otići. Zato idi. Ti si najbolji borac kojeg sam ikada videla. Idi, pobij nešto Panionaca – ma, nek me Kukulja nosi, pobij ih sve!“

„Da li si sigurna...“

Stoni se sumorno osmehnu. „Nemoj ni da pokušavaš.“